

Tillmakning

Ur De re metallica av Georgius Agricola 1552. Gruvhål

Gruvor

Gruvdriften var tidigare mycket mer utbredd än vad den är i dag. De flesta gamla gruvor är dock mycket små, men det är inte alltid lätt att se på ett gruvhål hur stor gruvan varit. En relativt stor gruva kan ha en liten öppning, så det bästa sättet att bedöma gruvans storlek är att se hur stora skrotstensvarp som ligger kring det. De flesta gruvhål är idag vattenfyllda, och många är också övervuxna.

De äldsta gruvorna var drivna med hjälp av tillmakning, d.v.s. man har brutit malmen genom att elda på berget. Däremot behövde man sällan hålla vatten på berget efteråt för att få det att spricka. Man kan känna igen en tillmakad gruva på dess släta brytningsytor och avsaknaden av borrhål i skrotsten och i gruvväggar.

I yngre gruvor bröt man malm med hjälp av krut och senare med hjälp av dynamit. För detta var man tvungen att borra hål och dessa brukar man kunna hitta spår av idag, både i skrotstensvarp och i gruvhål. Någon gång kan man också avgöra vilka gruvor som krutsprängts eftersom borrhålen där oftast inte var mer än en halv meter djupa och hade smalare borrhål.

Varphögar är en del av alla gruvmiljöer, och hör till gruvområdet. Många gånger kan man också se spår av husgrunder, hästvandringar, stånggångar, ångmaskinsfundament, decovilespår och annat.

Äldre gruvor som drivits med hjälp av tillmakning betraktas som fasta fornlämningar, och det gäller då för hela gruvområdet.

Råd

Varken skrotstensvarp eller gruvor är så känsliga för körskador men andra lämningar på ett gruvområde kan vara det, så det rekommenderas att avverkningen sker på tjälad mark eller under goda förhållanden i övrigt för att minska risken för skador. Inspektera området tillsammans med maskinförare noga före avverkning för att undvika olyckor. Alla igenvuxna gruvhål är inte lätta att se!

Lämna 1,3 m höga kulturstubbar kring hela gruvområdet för att göra det synligt vid framtida skogsbruksåtgärder.